

A vezető tisztségviselők felelőssége

a Kúria joggyakorlat-elemző Csoportjának véleménye szerint

A Kúria Polgári Kollégiuma 2017. február 6. napján fogadta el Kúria Polgári Kollégiumának Joggyakorlat-elemző Csoportja által készített összefoglaló véleményét a vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége tárgykörében végzett joggyakorlat elemzésével kapcsolatban.

Mint ismeretes az új Ptk. számos helyen változtatott a vezető tisztségviselők felelősségén és már a hatályba lépést követően is lehetett tudni, hogy néhány, a jogszabály által megválaszolatlan kérdést csak a joggyakorlat fog tudni eldönteni. Lássuk, hogy a Joggyakorlat-elemző Csoport minden kérdésre megoldást talált-e.

A Joggyakorlat-elemző Csoport körülbelül 200 jogerős ítéletet vizsgált meg és ezek szentenciáját összegezte, valamint fogalmazta meg bizonyos kérdésekkel kapcsolatban saját álláspontját, egyben javaslatokat tett a joggyakorlat és a jogalkotás számára is. A Joggyakorlat-elemző Csoport a vezető tisztségviselők felelősségét elsősorban a csődtörvény szempontjából vizsgálta meg, de megállapításokat tett a cégtörvény által szabályozott ügynevezett kényszertörlési eljárással kapcsolatban is, valamint röviden értekezett a Ptk. szerinti felelősségi alakzatról is. Vizsgálódásának tárgykörében a vezető felelőssége állt, amely vonatkozásában a mindennapi gyakorlat számára hasznos és igen előremutató elemző összefoglalás készült, ugyanakkor – valószínűleg még az új Ptk. hatályba lépése óta eltelt idő rövidségére tekintettel – néhány kérdés vonatkozásában továbbra is bizonytalan jogértelmezéssel szembesülünk.

Kizárólag a vezető tisztségviselővel szemben lehet felelősség megállapítására irányuló pert indítani?

Egyrészt a vezető tisztségviselő fogalmát igen szélesen kell értelmezni, így például nem csak a gazdasági társaság ügyvezetője tartozik a fogalom alá, hanem például az egyesület, vagy az alapítvány nyilvántartásba vett tisztségviselője is. Másrészt ide kell sorolni az ügynevezett árnyék vezető tisztségviselőt is, azaz azt a személyt, aki a jogi személy döntéseinek meghozatalára bizonyíthatóan meghatározó befolyást gyakorolt.

A Joggyakorlat-elemző Csoport által elemzett eseti döntésekből megállapítható módon ilyen árnyék vezető tisztségviselőnek kell tekinteni például:

- az adós gazdálkodó szervezet többségi befolyással, de akár annál kisebb befolyással rendelkező tagját is,
- azt, aki rokoni (házastárs, élettárs), vagy üzleti kapcsolatok folytán olyan befolyással rendelkezik, ami ténylegesen meghatározza a gazdálkodó szervezet döntéseit,
- döntési jogkörükben az ügydöntő felügyelőbizottságot,
- a társaság részére hitelt folyósító pénzügyintézetet.

Milyen feltétellel lehet a vezetővel szemben pert indítani?

Jelentős megállapításként értékelhetjük, hogy a Joggyakorlat-elemző Csoport részletesen elemezte a per megindíthatóságának feltételeit. Egyik és talán legfontosabb feltétel, hogy **a vezetővel szemben pert indítani kizárólag az ügynevezett fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően tett jogcselekményekkel kapcsolatban lehet.** A Joggyakorlat-elemző Csoport álláspontja szerint a **fizetésektelenséggel fenyegető helyzet akkor következik be, amikor az adós tartozásait likvid vagyoni hiányában nem képes kifizetni (objektív feltétel) és erről a vezető tisztségviselő tudomást szerzett, vagy gondos eljárás esetén tudomást kellett volna szereznie (szubjektív feltétel).**

A vonatkozó esetjog elemzéssel kapcsolatban a Joggyakorlat-elemző Csoport rámutatott arra, hogy az esetek 35%-ban irányadó lehet az, ha az adós nem képes adótartozásait kiegyenlíteni, vele szemben végrehajtási, vagy felszámolási eljárást kezdeményeztek. Ugyanebben a körben értékelték a bíróságok, ha az adós nem tudta kifizetni esedékes hitelrészleteket, bérleti díjat, perköltséget, könyvelői megbízási díjat, vagy munkavállalóit elbocsátotta. Az esetek 26%-ban a mérleg adatok vizsgálata alapján került megállapításra a fizetésektelenséggel fenyegető helyzet (eszköz és forrásoldal összehasonlításával), míg a többi esetben igazságügyi könyvszakértő kirendelésére került sor.

Hangsúlyozandó és a fentiekből is megállapítható tehát, hogy **a vezetői felelősség megállapítására nem felszámolás kezdő időpontja, hanem a fizetésektelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése az irányadó.**

Milyen cselekményekért felel a vezető tisztségviselő?

A vezető tisztségviselő felelőssége akkor állapítható meg, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetői feladatait nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége, vagy (a törvény későbbi szövegverziója szerint) nem a hitelezők érdekeinek figyelembe vételével látta el és olyan magatartást tanúsított, amely az adós vagyonát csökkentette és felelősségét nem tudja kimenteni.

A Joggyakorlat-elemző Csoport által elemzett bírósági gyakorlat ilyen magatartásként (vagy mulasztásként) értékeli többek között az alábbiakat:

- az adó valamely vagyonelemét eladta, de az ellenérték nem folyt be, mert például a szerződő partner kiválasztásánál nem megfelelően járt el a vezető tisztségviselő,
- a valós értéknél lényegesen alacsonyabb áron került átruházásra valamely vagyonelem,
- kölcsönt nyújtott úgy, hogy reálisan számolnia kellett volna vele, hogy a kölcsönvevőtől az adósság nem hajtható be,
- nem kellő gondossággal járt el a szerződő partnerek kiválasztása során,
- kirívóan ésszerűtlen kockázatot vállalat.

Milyen nehézségekre számíthat egy ilyen perben a hitelező?

A törvényi fő szabály szerint ebben a pertípusban **a hitelezőt terheli a bizonyítási teher**, így például neki kell bizonyítania a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetet, az adós vagyonában bekövetkezett csökkenést, az okozati összefüggést a vezető tisztségviselő magatartása (mulasztása) és az adós vagyonának csökkenése között.

Érdeemes azonban hangsúlyozni, hogy bár e kérdésben a bírósági gyakorlat nem egységes, mégis a Joggyakorlat-elemző Csoport álláspontja szerint a per felperese (hitelező, felszámoló) az adós vagyona javára peresíti követelését. Sőt, a hitelező nemcsak az ő ki nem elégített követelése erejéig kérheti a vezető tisztségviselő marasztalását, hanem az adós vagyonából ki nem elégíthető valamennyi követelés erejéig, azonban nem többért, mint amelyért a vezető tisztségviselő felelőssége megállapítható.